

5. Меликян С. В. Молчание в русском общении / С. В. Меликян // Русское и финское коммуникативное поведение. – Воронеж : Изд-во ВГТУ, 2000. – С. 47–52.
6. Орехова Н. М. Пунктуационная система языка: формирование и динамика развития : автореф. дис. ... д-ра филол. наук / Н. М. Орехова. – Воронеж, 2001. – 39 с.

УДК 811.161.2'271:821.161.2-6

Світлана Богдан

РЕКОНСТРУКЦІЯ ГЕТЕРОСТЕРЕОТИПУ *БОЛГАРІЯ* В ЕПІСТОЛЯРНИХ ТЕКСТАХ ЛЕСІ УКРАЇНКИ

У статті розглянуто основні способи вербалізації гетеростереотипного образу Болгарії в епістолярних текстах Лесі Українки, ядро якого формувалося під значним впливом Михайла Драгоманова й через безпосередні враження під час перебування в цій країні; основну увагу зосереджено на реконструкції найважливіших складових цього гетеростереотипу.

Ключові слова: гетеростереотип, Болгарія, епістолярний текст.

Богдан С. Реконструкция гетеростереотипа *Болгария* в эпистолярных текстах Леси Украинки. В статье рассмотрены основные способы вербализации гетеростереотипного образа Болгарии в эпистолярных текстах Леси Украинки, ядро которого формировалось под значительным влиянием Михаила Драгоманова и путём непосредственных впечатлений во время пребывания в этой стране; главное внимание сосредоточено на реконструкции составных этого гетеростереотипа.

Ключевые слова: гетеростереотип, Болгария, эпистолярный текст.

Bohdan S. The Reconstruction of the Heterostereotype «Bulgaria» in Epistolary Texts of Lesia Ukrainka. The article deals with the main methods of verbalization of a heterostereotype Bulgarian image in epistolary texts of Lesia Ukrainka. A central element of this image was formed under a significant influence of Mykhailo Drahomanov and his immediate impressions while visiting this country. A main attention is devoted to a reconstruction of the most important elements of this heterostereotype.

Key words: a heterostereotype, Bulgaria, an epistolary text.

Постановка наукової проблеми та її значення. Традиційно вважають, що етнічний стереотип представляє узагальнений образ певної етнічної групи або окремих її представників, який сформу-

вався в результаті міжетнічної (частіше – тривалої) взаємодії. Етно-стереотип відображає сукупність уявлень про представників власного (автостереотип) чи інші етноси (гетеростереотип). Складниками стереотипних уявлень виступають інтелектуальний, моральний рівні, удача певного народу, його звичаї, традиції, поведінкові особливості тощо. Такі уявлення набувають типологічних ознак, хоча навряд чи правомірно сприймати їх беззастережно властивими представникам певному етносу, тим паче всім його представникам, а не кваліфікувати їх як елемент етнічної упередженості, що може більшою мірою характеризувати сутність етносу-поціновувача, ніж той, якого оцінюють.

Незважаючи на те, що етнічний стереотип конструюється протягом не одного століття, у процесі безпосереднього спілкування етносів, але часто може мати досить-таки випадкові підстави. Стабільність етнічного стереотипу на певному історичному зрізі аж ніяк не перетворює його на щось застигле й незмінне. Почасти (хоч і досить повільно) відбувається переоцінка, а отже й зміна або, принаймні, певна модифікація етнічних уявлень про інші людські спільноти та їхніх типових представників, тобто етностереотипам властивий також динамізм. Кажучи образно, зміна етнічної репутації – явище можливе, хоч і хронологічно тривале.

Етнічні стереотипи кожного народу мають особливості свого формування й відображають своєрідність сприйняття власного та чужих етносів на різних етапах їх взаємодії. Посередництвом гетеростереотипних уявлень моделюється цілісний образ чужих етносів, реалізований у специфіці поведінки, домінантах моральних рис, диференційних ознаках зовнішності тощо. Водночас гетеростереотипні ознаки дають можливість пізнати характер відносин між різними етносами, їх динаміку, що зумовлена різними екстралінгвальними чинниками. Мабуть, саме це й спонукало активізацію досліджень етнічних стереотипів ученими різних галузей знань, передусім етнологів, психологів та лінгвістів [1, 2, 3, 4, 6, 8]. У мовознавстві моделювання таких ознак здійснюється здебільшого посередництвом вивчення різних типів текстів. Щоправда, реконструктивні можливості епістолярних текстів (усупереч очевидній і прогнозованій результативності таких студій) усе ще залишаються на периферії наукового осмислення. Цим і мотивований вибір теми нашого дослідження.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Етнічні гетеростереотипи, які відтворюють

оцінки інших народів, формувалися в Лесі Українки передусім через безпосередні враження від побаченого й почутого в багатолітніх мандрах чужими землями. Спорадично на системі таких стереотипів позначилися також традиційні уявлення українців про представників інших етносів, зафіксовані уснопоетичними текстами та народно-розмовними ідіомами.

Своєрідним орієнтиром і точкою відліку в пошуках найвиразнішого в зовнішності й характері, поведінці та звичаях різних етносів були, кажучи її словами, «*національна толерантність*» і глибоке переконання, що в кожного народу є «*люди й людська*» (як мовлять поліщуки). У Лесиній диференціації таке розмежування представлене емоційніше та контрастніше за допомогою стереотипного виразу болгар – «*свині й посвині*»: «*...між людьми всякої категорії є свині і навіть „посвині“, виражаючись á la bulgare*» [7, X, 416]. А отже, різні люди є по різних землях.

Завдяки частотному використанню етнонімів у листах Лесі Українки можна реконструювати найзагальніше стереотипне ставлення й сприйняття цих етносів українцями, а також узвичаєні тогочасні номінації. Найуживаніші в цьому переліку найменування тих народів, які протягом століть мали тривалі контакти з українцями: *росіяни, поляки, євреї, німці*. Крім названих, в епістолярних текстах Лесі Українки фіксовані гетеростереотипні ознаки тих народів, із якими їй самій доводилося спілкуватися найчастіше: *греки, італійці, грузини, чехи, цигани, болгары, турки, англійці, татари, араби, грузини*.

Тривале перебування в Болгарії (червень 1894–серпень 1895) закономірно спричинило її непоодинокі оцінки й описи побуту *болгар*. Корективи щодо Лесиноного перебування в цій країні (первинно вона збиралася побути там лише три місяці) були внесені, як відомо, щонайперше проблемами зі здоров'ям Михайла Драгоманова. Зрештою, навіть мама, Ольга Петрівна Косач, дала згоду на те, що вона може залишитися «*...скільки схоче. Вже коли раз вибралася, то побачся, як слід*» [5, 265].

Цілком прогнозовано й закономірно образ Лесиної Болгарії співвіднесений та асоційований, передусім, крізь призму сприйняття цієї країни Михайлом Драгомановим, який значною мірою вплинув і сформував вектор творення гетеростереотипних ознак (ще задовго до безпосередніх відвідин цієї країни). Як відомо, для Драгоманова

тодішня Болгарія була перифрастично актуалізована його особистісним стереотипним найменуванням *Halbasien* (Напів-Азія – із нім.), що імплікує найвиразніші семантичні ознаки гетеростереотипу *Азія* з виразним тяжінням до негації: 'неорганізованість', 'некультурність' тощо; префікс *напів-*, щоправда, обмежує повноту вияву цих ознак і стверджує їх половинчастість : «...либонь же і Україну можна назвати *Halbasien*, як Ви прозвали Болгарію. Видно по листах, що дядині Болгарія чи не справжньою Азією здалася, та воно після Швейцарії і не дивниця. А дуже б я хотіла дістатись до вашої „Азії”» [7, X, 63]. А отже, номінацією Напів-Азія Драгоманов підкреслював відсутність усіх істотних достоїнств і диференційних ознак Європи й усього європейського, асоціативно пов'язаних у мовній свідомості українців із цим поняттям, хоча географічно Болгарія, безсумнівно, мала б мати їх. У цьому, власне, й виявився давній український стереотип, що ґрунтувався на відомих протиставленнях: *європейське – азіатське* (зауважте, не *азійське*, як вимагає норма), *європеєць – азіат*, *Європа – Азія* (закономірно – з акцентуацією першого компонента як досконалішого, вагомішого, вартіснішого). Пор. принагідно хоча б деякі Лесині орієнтальні враження: «тут таки труденько врядитись скільки-небудь „по-європейськи”, бо тут таки недарма *Азія...*», у містах «тісно, камінно і брудно – *по-азіатськи...*» [7, XII, 276].

Дядина, Людмила Михайлівна, кваліфікувала Болгарію кінця ХІХ ст. ще емоційніше – просто *Азією*, без узвичаєних дядькових *напів*, про що Леся Українка згадує в тому ж листі до Михайла Драгоманова, щоправда, не поділяючи все ж таки одностайно тітчин гетеростереотип, якщо зважити, передусім, на графічне оформлення цього номена, що підкреслює його інтекстовий характер: «Видно по листах, що дядині Болгарія хіба чи не справжньою Азією здалася, та воно після Швейцарії і не дивниця. А дуже б я хотіла дістатись до вашої „Азії”, може, й дісталась би, якби не ті капосні слабості, ну, та чей же, таки добудуся того колись!» [7, X, 63] (до М. П. Драгоманова, 18 грудня 1890 р., Луцьк).

Однією з передумов формування стереотипного уявлення Лесі Українки про Болгарію як країну непевну й небезпечну стали непоодинокі замахы та вбивства керівників болгарського уряду (Константинова, Белчева і Стамбулова): «...сторонка все-таки у вас! Бухнуть в людину з-за кутка, положить на місці, самому дременуть в гори, і слід простиг...» [7, X, 399] (до Л. М. Драгоманової-

Шишманової, 20, 22 листопада 1897 р., Ялта). Мабуть, значною мірою саме через політичну нестабільність Михайло Драгоманов дуже не хотів, щоб його донька Аріадна залишилася після його смерті в Болгарії, актуалізуючи ще одну семантично співвіднесену з *Halbasien* стилістично марковану номінацію *дичина* («... їй (Раді. – С. Б.) *просто* *конечне* *слід* *переселитись* *до* *нас*, *тим* *більше* *що* *і* *дядько* *сього* *хотів*, *не* *раз* *казав*: „*Візьміть* *мою* *Раду* *до* *себе*, *як* *мене* *не* *буде*, *не* *дайте* *їй* *пропасти* *в* *сій* *дичині*...” *Їй* *в* *Софії* *жити* *зовсім* *погано*, *я* *се* *знаю*, *в* *сьому*, *ніде* *правди* *діти*, *немало* *винна* *Ліда*», – писала Леся сестрі Ользі [7, X, 406–406] (28 листопада 1897 р., Ялта).

Як свідчать епістолярні джерела, Болгарія (із різних причин), на жаль, не стала рідною для родини Драгоманових. Властиво тому Леся Українка одну із сестер – Ліду – порівнювала з *Марусею Богуславною*, що «... *одірвана* *од* *роду-племені*, *невесело* *се!*» [7, X, 406], іншу – Аріадну – із молодим деревцем, що «*роzcвіло* *на* *невластивому* *грунті*, *в* *невластиву* *пору*, – *elle se sent partout dépaycée* (вона почуває себе всюди як на чужині – франц.)» [7, X, 406], кодуючи в обох випадках сему 'чужий' у їхньому портретуванні.

Спостережено, що образ Болгарії актуалізований у листах здебільшого в порівняльно-зіставних контекстах. Особливість таких зіставлень і порівнянь виявляється, передусім, у часових параметрах, бо експліковані вони задовго до безпосереднього знайомства Лесі Українки з цією країною, як-от, порівняно з Євпаторією: «*Хоч* *то* *воно* *тут* *і* *не* *дуже* *добре* *жити*, *а* *все* *ж*, *можє*, *не* *лихіше*, *ніж* *у* *вас* *у* *Болгарії*, *а* *вже* *що* *тутешнє* *морське* *купання*, *то* *таке*, *що*, *певне*, *кращого* *не* *можна* *на* *цілому* *Чорному* *морі* *знайти*» [7, X, 101] (до М. П. Драгоманова, 28 липня 1891 р., Євпаторія).

Однією з узвичаєних гетеростереотипних ознак цієї країни, вербалізованих в епістолярних текстах, правомірно вважати насамперед гідронімні та топонімні номінації. Номінацію *Дунай* ужито в листах Лесі Українки лише тричі, двічі – у прямому значенні як найменування відомої річки, асоціативно пов'язаної в кожного мовця передусім із Болгарією. Зауважмо, що згадки про гідроніми здебільшого мають узвичаєні для її індивідуального листовного мовостиллю зіставно-порівняльні контексти. Скажімо, річка Мариця, що в Філіппополі, на Лесине переконання, «...*так* *похожа* *на* *Псьол*, *що* *я* *аж* *пожалувала*, *чом* *з* *нами* *дядька* *нема*, *щоб* *він* *на* *неї* *подивився*» [7, X, 273–274] (до А. С. Макарової, 23 січня 1895 р., Софія).

Словесна присутність в епістолярних текстах Лесі Українки болгарської столиці – Софії – цілком прогнозовано найбільш увиразнена. Актуалізація її в порівняльних контекстах здебільшого має позитивну конотацію. Найчастіше елемент стереотипних опозицій формується з різних фрагментів української дійсності, напр.: **Ялта-Софія** («*Отож в Київ мені нема воріття, аж поки справжня весна не прийде. Страшенно жалую, що не можу приїхати до Вас, – Софія мені була б далеко меншою чужиною, ніж Ялта, чужіше від неї трудно собі здумати місце*» [7, X, 394] (до Л. М. Драгоманової, 18 листопада 1897 р., Ялта); **Колодяжне – Софія** («*А я б і справді з дорогою душею зараз би до Вас вибралася, дарма, що тепер північ і надворі негода, яку тільки можна собі змислити. Бігме, не знаю, де я більше живу, – чи в Колодяжному, чи в Софії?.. Для мене ж Ви і вся Ваша родина зовсім не „міф”*» [7, X, 125] (до М. П. Драгоманова, 2 січня 1892 р., Колодяжне).

Крім Софії, з-поміж інших болгарських міст і сіл закономірно й передбачувано найбільшою увагою позначений топонім *Владая* (місце Лесиноного найтривалішого перебування й помешкання влітку 1894 і 1985 рр.), що уможливило творення гетеростереотипних ознак на основі більш-менш стійких уявлень та особистісних вражень, спорадично вживане місто *Філіппополь* (сучасний Пловдив). До речі, саме його Леся Українка називала «*настоящою*» Болгарією й кваліфікувала позитивно маркованою лексемою *гарний*: «*Ще ж ми з Радюю були у самій настоящій Болгарії (тут (у Софії. – С. Б.) не настояща!) – у Філіппополі. Се дуже гарний город, в турецькому стилі побудований, з мечетями та мінаретами, і люди там такі восточні – болгары, турки, греки, цигани. Таке все чудне, вулички тісні, турецькі, дома без вікон на вулицю, через що всі вулиці здаються сліпими, турецькі базари завалені виноградом та всякою садовою. А кругом гори Родоські та Балканські, надзвичайно гарні*» [7, X, 273] (до А. С. Макарової, 23 січня 1895 р., Софія).

Владая в уяві Лесі Українки асоціативно пов'язана з Парнасом. Підґрунтя такого порівняння – владайські краєвиди, що особливо імпонували Лесиній душі й були суголосні їй, створюючи стан емоційної рівноваги: «*Моя лісова душа заспокоїлась, дерева есть, чагарі есть – чого ж іще! Окрім того, я, en ta qualité de poétesse (з моєю вдачею поетеси – франц.), знаходжу, що Владая похожа на Парнас з різними гіпокренами і кастальськими потоками. Поток тут дуже*

славний, він шумить у мене під вікном день і ніч, наче велика ріка» [7, X, 243] (до М. П. Драгоманова, 31 липня 1894 р., Владая).

Софія, на противагу Владаї, не була позначена в Лесиному сприйнятті позитивними асоціаціями. Одна з найімовірніших мотивацій саме таких асоціацій – складні погодні умови в болгарській столиці зими 1895 року, яка названа нею пейоративом *проклята*: «*Та ще ся проклята зима софійська з дощами та з вітрами. Здумайте собі, що ми ще санної дороги не бачили, а від Нового року до Водохреща все дощі йшли. От сторона!*» [7, X, 273] (до А. С. Макарової, 23 січня 1895 р., Софія), пор. також стилістично співвіднесений епітет *кисла* в листі до сестри Ольги Косач 1 грудня 1894 р., 2 січня 1895 р. з Софії: «*Сьогодні йде дощ, і, значить, adieuх ратінаге (прощай, катання на ковзанах. – франц.)! Зовсім кисла зима сього року в Болгарії, се неприємно, бо, здається для дядька ліпше мороз, ніж така пакость з туманом і дощем*» [7, X, 269]. Зима в Болгарії кваліфікована в іншому листі ще і як *гнила* [7, X, 339].

Подібні негативні конотації щодо Болгарії загалом зумовлені, передусім, безправним становищем жінки в ній. Леся Українка визначала його «*не дуже-то цікавим*» і зовсім неприйнятним для себе: «*... Бути в Болгарії жінкою – се не дуже-то цікава доля, я б найменні не хотіла. Коли я кажу, що зосталась би тут на безрік, то Ви ж знаєте, які тому причини, а так, незалежно від сього, я нізащо не хотіла б тут жити. В Росії хоч біда й лихо, та хоч людей добрих багато і товариство тебе за людину, а не за мавпу вважає, а тут, хто не має доброї сім'ї, як-от Ліда, то чисто хоч об стіну головою бийся. Та, врешті, в Галичині теж трошки до сього подібне життя (я говорю про життя жінок, наскільки про нього чула). Жінкою тут погано бути, а дівчиною ще гірше, якби тут почати так жити, як живуть всі мої знайомі дівчата, то можна б стати притчею во язицех. Я вже й так два скандали зробила: пішла сама з Радою в театр (дві дівчини самі!), а потім ще й на вибори ходила дивитись, аж у самий виборчий двір залізла – сим я вже й Ліду і її чоловіка перелякала! Я вже не споминаю про те, що я й тут не покинула звичайки „просторікувати“, а се, певне, тутешнім панам і паничам зовсім скандальним здається», – писала вона Михайлові Павлику 1 вересня 1894 року з Владаї [7, X, 255]. Мабуть, тому іншого разу вона кваліфікує болгарських жінок і, передусім, дівчат «*прескучним народом*» [7, X, 255].*

Лесю Українку, як свідчать листи, цікавили різні аспекти побуту Болгарії, зокрема її обряди, література, пісенна спадщина (до безпосереднього ознайомлення з якими її спонукала, передусім, мама: саме вона, як стверджує в «Хронології» сестра Ольга, радила Лесі «...зайти в просту болгарську хату, подивитися, як „братушки” живуть... Ніякі описи не можуть дати поняття про чуже життя, поки на власні очі не побачиш людей і їх обстанови. Просить розпитати у Ліди чи якої болгарки, як робити щербет з рожі» [5, 263–264], філігранні покраси й навіть економічний стан та політичний устрій. А тому цілком закономірно, що ці тематичні аспекти – органічний складник лексико-семантичної системи її епістолярних текстів.

Не довіряючи офіційній інформації про Болгарію, вона щоразу зверталася до найнадійнішого джерела – Михайла Драгоманова. Епістолярне спілкування з болгарською родиною, зокрема із сестрами, за свідченням адресантки, первинно утруднювало «фатальне язикове питання»: «...якою мовою проводить нам розмову? Та я тож гадаю: по-болгарськи не вмю, по-французьки не звикла, по-московськи не хочу (бо теж не звикла), отже, як почала, так вже і кінчатиму», – писала вона 15 березня 1892 року Лідії Драгомановій-Шишмановій та її чоловікові.

Готуючись до поїздки в Болгарію, Леся Українка розпочала ще в Києві вивчати болгарську мову з Клісургським, про що засвідчує, зокрема, лист 17 січня 1894 року з Києва до Михайла Драгоманова [7, X, 203] (до М. П. Драгоманова, 17 січня 1894 р., Київ). Зауважмо, що мине лише рік – і в листі до А. С. Макарової (23 січня 1895 р., Софія) вона, сповіщаючи про свої відвідини болгарського парламенту й театру, констатуватиме, що вже все розуміє по-болгарськи: «... я вже тепер по-болгарськи трохи тямлю. От і в театрі болгарському була, то все розібрала. Була драма з часів болгарського повстання проти турків. Доволі інтернасна» [7, X, 273]. Говорячи з різними комунікантами в Софії одразу чотирма мовами, вона навіть жартівливо зауважувала про певні перестороги щодо перспектив власної мовної самореалізації, удаючись до узвичаєного етнічного автостереотипу *потурчитися-побусурматися*: «От ще потурчуся і побусурманюся тут» [7, X, 258].

Привертають увагу й частотні елементи болгарського інтексту в її листах, зокрема вітальні («Честита ти / Нова година! / Бажаю тобі всякого поспіху на всіх полях, на науковому і на людському!»

[7, X, 271] (до О. П. Косач, 1 січня 1895 р., Софія)) й прощальні вирази («Цілую міцно Вас обох і тріфолієм Ліду, Ваню і Міку (*лошичко дете!!*)» (Косач-Кривинюк: 341); «Як здоров'я маленької *мечки* (ведмедиці. – С. Б.) і як *поживає велика мечка?*» [5, 343]. Такі інтекстові одиниці узвичаєно виконують оцінну функцію.

А головне зі своєї болгарської одисеї Леся Українка окреслює в листі з Владаї 3 вересня 1894 року до Михайла та Людмили Драгоманових: «Мені здається, що я мушу *вернутись в Росію ліпшою, ніж виїхала з неї, бо коли ні, то пожалься, боже, тієї залізниці, що везла мене сюди*» [7, X, 257]. Мабуть, тому такою дорогою, а точніше, найдорожчою для неї річчю, яку вона так боялася втратити на кордоні, повертаючись додому, є грудочка болгарської землі з могили дядька Михайла Драгоманова. «*Будьте ласкаві, – просила вона в листі 30 серпня 1895 року з Колодяжного Михайла Павлика, – напишіть, що з моїми речами? Я згадала, що там є одна річ (грудка землі з дядькової могили), д у ж е дорога для мене, і через те хочу знати долю мого кошика*» [7, X, 315].

Зауважмо, що вірність пам'яті дядька та всій родині Драгоманових Леся Українка заприсяглася берегти завжди: «*Я завжди була і буду та сама Ваша і дядькова Леся, яку Ви знали в Софії*» [7, X, 336] (до Л. М. Драгоманової, 10 лютого 1896 р., Київ). І навіть повернувшись додому, регулярно стежила за подіями в Софії та всій Болгарії й щиро переймалася ними: «*Ну скільки ж перемін в Софії з тих пор, як я виїхала – страх, і все якісь неподобні*» [7, X, 339] (до Л. М. Драгоманової, 17 березня 1896 р., Київ). Болгарія неодноразово приходила їй у снах. А ще – Леся постійно цікавилася людьми, із якими заприятнилася, перебуваючи в Болгарії. Воістину, половина її душі й серця таки лишилася назавжди за Дунаєм («*А половина серця й душі зосталась за Дунаєм*» [7, X, 319–320] (до М. І. Павлика, 2 вересня 1895 р., Колодяжне)).

Роль Михайла Драгоманова в житті (і головне – у духовному зростанні) Лесі Українки – окрема тема для наукових студій. На завершення варто лише зацентувати увагу на її зізнанні в листі до матері 25 червня (7 липня н. ст.), що «*Він (Михайло Драгоманов. – С. К.) научив мене, як люди терплять лихо і борються з долею!...*» [5, 325], тобто саме дядько став для неї взірцем мужності, вітавістичної сили й життєвої стійкості.

Висновки й перспективи подальших досліджень. А отже, гетеростереотипні доміанти Болгарії кінця ХІХ ст. в листах Лесі

Українки засвідчують очевидну динаміку зміни попереднього майже суцільно негативного вектора в її сприйнятті цієї країни, зумовленого, передусім, певними соціальними чинниками. Образ Болгарії після безпосереднього знайомства з нею, її етносом уможливив формування деяких позитивних елементів, що руйнували попередній, умовно кажучи, «драгоманівський» стереотип.

Список використаної літератури

1. Баронин А. С. Этническая психология / А. С. Баронин. – Киев : Тадем, 2000. – 264 с.
2. Бартминский Е. Этноцентризм стереотипа. Польские и немецкие студенты о своих соседях / Е. Бартминский // Славяноведение. – 1997. – № 1. – С. 12–24.
3. Гудзенко А. И. Русский менталитет / А. И. Гудзенко. – М. : АиФ Принт, 2003. – 444 с.
4. Касьянова К. О русском национальном характере / К. Касьянова. – М. : Академ. проект ; Деловая кн., 2003. – 560 с.
5. Косач-Кривинюк О. П. Леся Українка. Хронологія життя і творчості / О. П. . Косач-Кривинюк. – Луцьк : Волин. обл. друк., 2006. – 926 с.
6. Махній Микола. Людина етнічна / Микола Махній [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://makhniy.blogspot.com/2010/07/blog-post_8087.html.
7. Українка Леся. Зібрання творів : у 12 т. / Леся Українка. – К. : Наук. думка, 1975–1979. –Т. X. – 542 с.; Т. XII. – 694 с.
8. Українці очима росіян: що таке етнічний стереотип і як його подолати [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.religion.in.ua/main/analitica/692-ukrayinci-ochima-rosiyan-shho-take-etnichnij.html>.

УДК 811.161.2'42:659.1

Юрій Горожанов

РЕКЛАМНИЙ ТЕКСТ У СУЧАСНИХ ЛІНГВІСТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ

У статті проаналізовано стан дослідження рекламного тексту в працях і зарубіжних, і українських мовознавців, з'ясовано основні проблеми, які цікавлять науковців сьогодні. Зроблено висновок, що український рекламний текст малодосліджений та потребує комплексного вивчення.

Ключові слова: реклама, рекламний текст, український рекламний текст, лінгвістичні маніпулятивні засоби, ономастикон рекламного тексту, лінгвопрагматичні особливості.